

Jan Tomasz Hołowiński

1924–2011

Jan Tomasz Hołowiński urodził się 1 stycznia 1924 roku w Krośnie nad Wisłokiem (w granicach ówczesnego województwa lwowskiego). Od 1925 roku, w związku z zatrudnieniem ojca, mieszkał na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska. Można rzec, że to właśnie wtedy, u progu życia, rozpoczął się związek Profesora z morzem, który zaowocował jego zainteresowaniami naukowymi.

Jan Tomasz Hołowiński rozpoczął edukację w Sopocie, uczęszczając najpierw do niemieckiej (1 klasa), a później polskiej (2 i 3 klasa) szkoły powszechnej. Kolejny etap pobierania nauki odbywał się w Polskim Gimnazjum (od 1935 roku nazywanym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego Macierzy Szkolnej) w Gdańsku-Petershagen, gdzie w 1939 roku był on uczniem tzw. wyższej sekundy według pruskiego podziału klas (odpowiednik 7 klasy). W 1936 roku został wysłany przez ojca do Anglii, gdzie kształcił się w prywatnej szkole Dulwich College. Wybuch II wojny światowej wymusił jego ewakuację z Gdańska. W rezultacie do grudnia 1944 roku przebywał w Krośnie. Tam miał się różnorodnych zajęć zarobkowych, pracował między innymi jako księgowy, magazynier, spedytor. Jan Hołowiński nie zarzucił jednak nauki, lecz dokończył ją we własnym zakresie, co pozwoliło mu na złożenie egzaminu dojrzałości (grudzień 1944 roku).

Od grudnia 1944 roku do czerwca 1945 roku był studentem I roku na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W okresie wakacyjnym 1945 roku zdecydował się jednak na powrót do Sopotu. Od października 1945 roku do czerwca 1949 roku był studentem jednocześnie dwóch poznańskich uczelni. Studiując pod kierunkiem prof. Edwarda Taylora na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał dyplom magistra nauk ekonomiczno-prawnych, równoległe – w Akademii Handlowej pod kierunkiem prof. Bolesława Kasprowicza – dyplom magistra nauk ekonomiczno-handlowych.

Z pracą naukową Profesor Hołowiński zetknął się już w trakcie studiów w Poznaniu. Od 1947 roku był bowiem zatrudniony na stanowisku młodszego asystenta w Katedrze Transportu Akademii Handlowej w Poznaniu. Z kolei we wrześniu 1949 roku objął posadę asystenta w kierowanej przez prof. Tadeusza Ocioszyńskiego Katedrze Żeglugi Morskiej Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Sopocie. Na stanowisku tym pracował do grudnia 1950 roku. Po tej dacie, przez niespełna dwa lata, Profesor nie był związany

zawodowo z żadną uczelnią. Nie zerwał jednak swego kontaktu z problematyką morską, ponieważ jako redaktor pracował dla Wydawnictw Morskich w Gdańsku, zaś jako planista – dla Związku Branżowego Spółdzielni Pracy Rybołówstwa Morskiego w Gdyni. W październiku 1952 roku wrócił do pracy naukowej. Został pomocniczym pracownikiem nauki w Instytucie Morskim w Gdańsku, gdzie pracował do grudnia 1958 roku.

W listopadzie 1957 roku uzyskał stopień naukowy kandydata nauk prawnych (odpowiednik dzisiejszego doktora) na podstawie dysertacji *Odpowiedzialność przewoźnika morskiego za przeładunek ładunków w przewozach morskich*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Józefa Górskiego, cenionego cywilisty, byłego rektora dzisiejszego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W czerwcu 1964 roku przed Radą Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyło się kolokwium habilitacyjne Jana Tomasza Hołowińskiego. Habilitował się na podstawie monografii *Umowa o przewóz ładunku drogą morską – istota i charakter prawny*. W kwietniu 1974 roku decyzją ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki nadano mu tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych.

W latach 1958–1963 był adiunktem w Katedrze Ekonomiki Transportu w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie. W październiku 1963 roku został przeniesiony na stanowisko adiunkta do Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Objął tu stanowisko docenta i jednocześnie kierownika Katedry Prawa. W uczelni tej pełnił również funkcję kierownika Zakładu Prawa Obrotu Międzynarodowego w Instytucie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, a od czerwca 1988 roku – Zakładu Ubezpieczeń (w ramach ówczesnego Instytutu Finansów). W Wyższej Szkole Ekonomicznej (przekształconej w roku akademickim 1974/1975 w Akademię Ekonomiczną) Profesor Jan Tomasz Hołowiński pracował aż do przejścia na emeryturę. Jako emerytowany już profesor kontynuował zatrudnienie w Katedrze Ubezpieczeń naszej Uczelni do lipca 2000 roku.

Profesor Hołowiński należał do czołówki polskich znawców spraw morskich. Obszar jego naukowych zainteresowań był bardzo rozległy. Profesor był cenionym specjalistą z zakresu prawa morskiego, ekonomiki transportu morskiego, prawa gospodarczego, prawa obrotu międzynarodowego, prawa transportowego oraz ekonomicznych i prawnych zagadnień ubezpieczeń, w tym ubezpieczeń morskich. Przez wiele lat szczególnym przedmiotem zainteresowań i aktywności naukowej Profesora były zagadnienia prawa transportowego i morskiego. Wśród ważniejszych publikacji można wymienić między innymi takie książki: *Czartery w polskim handlu morskim* (współautor Hilary Gross), *Przeładunek według czarteru i konosamentu*, *Umowa o przewóz ładunku drogą morską – istota i charakter prawny*, *Umowa morskiego przewozu ładunku w prawie europejskich krajów socjalistycznych* (współautor Jan Łopuski). Od 1988 roku, kiedy to rozpoczęła się formalna „przygoda” Profesora z ubezpieczeniami, w publikowanych pracach przeważała problematyka ubezpieczeniowa, w tym także z zakresu ubezpieczeń morskich.

Dorobek pisarski Profesora Jana Hołowińskiego jest bardzo obszerny. Składa się na niego ponad 400 pozycji: monografii, podręczników, artykułów, glos, recenzji, przyczynków. Z publikacjami o charakterze publicystycznym jest tych pozycji ponad 1100. Dorobek Profesora odznacza się ogromną różnorodnością formy, jako że obok książek i analitycznych artykułów są w nim głosy w dyskusji, noty, wypowiedzi polemiczne, które zawsze przedstawiają wyraziste stanowisko autora oraz oddają jego wielki temperament jako uczestnika dyskusji naukowych.

Aktywną działalność naukową i dydaktyczną Profesora dopełniało zaangażowanie w prestiżowych instytucjach i organizacjach. Był wieloletnim członkiem Rady Naukowej Institut de Droit International des Transports w Rouen, był członkiem Rady Naukowej Instytutu Morskiego w Gdańsku, członkiem Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Morskiego, członkiem Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Stowarzyszenia Prawa Morskiego, arbitrem Organizacji Arbitrażu Morskiego Międzynarodowej Izby Handlowej w Paryżu, arbitrem w wielu sądach orzekających w sporach międzynarodowych. Swoją wiedzą, doświadczeniem i autorytetem wspierał miesięcznik „Technika i Gospodarka Morska”, w którym był redaktorem i kierownikiem działu prawa morskiego. Był także członkiem Zespołu Redakcyjnego Małej Encyklopedii Morskiej (wydawanej przez PWN).

Jego liczne publikacje, pisane nie tylko w języku polskim, lecz także angielskim, niemieckim i francuskim, przyniosły mu uznanie wielu placówek naukowych i gospodarczych na świecie. Znajdowało to wyraz w propozycjach staży zagranicznych w takich ośrodkach jak Institut pour la Promotion Internationale Culturelle et Technique w Paryżu czy też Ośrodek Badań nad Rozwojem Gospodarczym SVIMEZ w Rzymie. Za swoją działalność Profesor otrzymywał także odznaczenia i nagrody. Uhonorowany został między innymi w roku 1956 Odznaką Zasłużony Pracownik Morza. W 1983 roku minister nauki, szkolnictwa wyższego i techniki przyznał mu nagrodę indywidualną II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie autorstwa wyróżniających się podręczników dla studentów, a mianowicie za podręcznik *Prawo międzynarodowe dla ekonomistów*.

Ci, którzy znali Profesora Jana Hołowińskiego, pamiętają jego smukłą, charakterystyczną sylwetkę i ciepły uśmiech. Profesor kochał życie i ludzi. Bezpośrednie obcowanie z nim podczas katedralnych zebrań naukowych czy prowadzonych wykładów pozwalało dostrzec jego niezwykły temperament jako badacza. Profesor zawsze był wyrazisty w przedstawianiu swego stanowiska. Znajomość świata i szerokie horyzonty sprawiały, że słuchało się go z wielkim zaciekawieniem. Przejawiając troskę o dobro wspólne, był zasadniczy i stanowczy w swoich poglądach i ocenach, a jednocześnie był osobą o ujmującym sposobie bycia, człowiekiem wrażliwym i delikatnym. Z właściwą sobie swadą i temperamentem podejmował publicystyczną polemikę na temat wszelkich przejawów wynaturzeń i nieprawidłowości, których dostarczało życie w okresie głębokich przemian społecznych i gospodarczych. Profesor był uczynnym

wielkiego formatu, człowiekiem renesansu, dla którego nauka była zawsze wielką odpowiedzialnością połączoną z misją społeczną.

Do pozanaukowych i pozapublicystycznych pasji Profesora należał brydż i rugby. Profesor miał swój udział w reaktywowaniu w Polsce dyscypliny sportowej rugby. W tej dyscyplinie był też sędzią klasy międzynarodowej. Mury dawnej sali gimnastycznej Akademii Ekonomicznej w Poznaniu pamiętają go również jako ambitnego uczestnika siatkarskich zmagañ ekskluzywnej grupy oldboyów tej uczelni.

W pamięci wielu wychowanków Profesora pozostanie wdzięczność za wszelkie wyświadczone dobro, za inspiracje, nowe wyzwania, rzetelność i odpowiedzialność w pracy badawczej, za dystans do świata, poczucie humoru, ducha sportowej rywalizacji i nade wszystko odpowiedzialnej oceny.

Profesor Jan Tomasz Hołowiński zmarł 6 maja 2011 roku.

Monika Kaczała

Magdalena Osak